

Lexikai, fonológiai, fonetikai stabilitás (és relevancia) a magyar nyelvjárásokban

A kutatás elsődleges célja annak vizsgálata nyelvjárási anyagon, hogy a nyelvi rendszer különböző elemei (lexikon, hangtan, illetve a különböző elvontsági szinten megragadott hangtani jelenségek) mennyire stabilak, mennyire állnak ellen a környező nyelvváltozatok hatásának. E kérdést leginkább olyan beszélőközösségek esetén lehet módszeresen vizsgálni, amelyek az eredeti nyelvjárási környezetükből kiszakadva egy másik nyelvjárási környezetbe kerültek, ahol rövidebb-hosszabb ideig új hatásoknak voltak kitéve. Ilyen vizsgálatokhoz természetesen szükség van a vizsgált nyelvjárások ismeretén kívül az eredeti és az új nyelvjárási környezetet leíró, összevethető nyelvi adatokra is.

A kutatást A magyar nyelvjárások atlasza (MNyA.) és A romániai magyar nyelvjárások atlasza (RMNyA.) 482-482, azonos címszavú térképlapjának informatizált, tehát digitális formában megfelelően rögzített, informatikai eljárásokkal kutatható nyelvi adatain végzem. Az elemzéshez kvantitatív módszert alkalmazok: a két nagy magyar nyelvjárási atlasz integrált változatát állítom elő, amelyből dialektometriai (Hans Goebel és John Nerbonne módszertanát alapul vevő) eljárásokkal aggregált nyelvjárási hasonlóságok és eltérések mértéke állapítható meg. Az egyes kimutatások a hangtani részletekre különböző módon érzékenyek, így inkább fonetikai vagy fonológiai, illetve lexikai különbségeket fejeznek ki.

Az összevetésekből az előzetes eredmények szerint az következik, hogy egyrészt a hangtani jelenségek a lexikai jellegűekhez képest időben sokkal stabilabbak, másrészt a fonetikai jellegzetességekre tekintettel lévő elemzés (amelyeket a hangtani rendszer leírásakor hagyományosan érdektelennek tekintenek) sokszor jobban megragadhatóvá teszi az időben stabilabb jelenségeket, melyek így lényegesebbnek, relevánsabbnak, erőteljesebben rendszerjellegűnek bizonyulnak, mint a klasszikus fonológiai szempontból figyelmet érdemlő mozzanatok. Mindez tanulsággal szolgál a fonológiai és fonetikai megközelítés összefüggéséről.